

Franz Anton Pilgram terve a pápai kastély Nádor-termében, XVIII. század

része ma is látható. A helyiségek padlóját tölgyfával „rakták ki”, de előfordult a fenyő, a téglá és a fehér márványból „kirakott” padló is. Az 1900/16. évi várléltár a kastély részletes leírásán túl foglalkozik a lovászmesteri lakkal, a főkertészlakkal és a várkerti istállóval is. *Gerő László* még Esterházy Károly püspöknek tulajdonítja az építkezést, aki az 1752-ben lerombolt Garaiak várának helyén kastélyt építtetett. 1759-ben Esterházy Károly apja, Esterházy Ferenc modernizálni kívánta kastélyát. A tervezésre a neves bécsi építész, Franz Anton Pilgramot kérte fel. A késő középkori, saroktornyos vízivárból korszerű, reprezentatív rezidenciát kellett alkotnia. A mű Pilgram kastélyalkotásai között igen rangos helyet foglal el a megteremtett stílusösszhang miatt, hasonlóan a riegersburgi kastélyhoz. A tervet illusztrálhatta a Nádor-terem falán látható kép. A kivitelezéssel Grossmann József tatai építész bízta meg. Első lépésként a kápolna készült el. A nagyvonalú koncepció részlegesen valósult meg. A reprezentatív déli szárny csak pincszinten épült meg. Az elkészült műről az 1796-os inventáriumból pontos képet nyerhetünk. Az épületet bővítették a főtér felé, két toronnyal zárták le. A tornyokat hatalmas pince kötötte össze. Ekkor építették be a földszinti árkádokat, alakították át az ablakokat, hogy egységes homlokzatokat nyerjenek.

A KÁPOLNA HELYREÁLLÍTÁSA

A kastélykápolnát 1988-89-ben állították helyre. A kápolna kutatásakor *Galavics Géza* bebizonyította, hogy a kápolna építtetője Esterházy Károly apja, Esterházy Ferenc, aki Mária Terézia tárnokmestere volt. A kápolna mennyezetképének alkotóját *Garas Klára* határozta meg, miszerint a mű alkotója Joseph Ignaz Mildorfer, a bécsi Képzőművészeti Akadémia professzora. A helyreállítás 1991-ben Europa Nostra Díjat kapott, amiben a fő érdem *Král Éva*, *Czweibér Ferenc*, *Felhősi István* és *Lehrbaum Gábor* festőrestaurátoroké és a többi résztvevőé.

TERVEZÉSI ÉS KUTATÁSI MUNKÁK

A kastély tetőszerkezete az 1759-ben kezdődött munkák része lehetett; nem tudjuk pontosan, Fellner Jakab avagy Grossmann József nevéhez köthető-e. A tornyokon manzárdtető, a szárnyakon nyeregtető van szép

formájú tetőablakkal. A tetőszerkezet nagy része még eredeti állapotban látható (északi és keleti szárny, északkeleti és délkeleti torony), egy része azonban leégett (nyugati szárny, északnyugati, délnyugati torony). Mivel nem maradt meg hasonló XVIII. századi tetőszerkezet, minden igyekezetünkkel ennek megtartásán munkálkodtunk. A szokásos feladatokat (kilazult csomópontok javítása, hiányzó elemek pótlása, általános javítások, a födém, valamint a tető védőkezelése) nem érdemes részletezni, inkább kiragadnám azokat, amelyek építéstörténeti adalékkul szolgálhatnak más munkáknál is.

A barokk tetőszerkezet anyaga meglepetést okozott; a részletes vizsgálat után kiderült, hogy nagyrészt juhar-, kismértékben tölgy- és szilfa, a megerősítések és az új részek pedig már fenyőből készültek. Az északi szárny dupla függesztőműves bárdolt és kézi faragással díszített barokk szerkezetét oly mértékben erősítették meg, ami igen szokatlan. Ennek egyik magyarázata lehet a függesztőmű alulméretezése, de elképzelhető, hogy a hibát máshol kell keresni. A tölgyelemekben olyan taplót talált *dr. Vargyai Kornélia*, amely a fát belülről pusztítja el látható külső jelek nélkül. Kezdetben feltételeztük, hogy fertőzött fát építettek be, s emiatt vált szükségessé később ez a nagymértékű megerősítés. A dendrokronológiai vizsgálatokhoz készült furatmagok szemrevételezése után valószínűvé vált, hogy a juhart magas cukortartalma miatt a rovarok oly mértékben károsították, hogy ez okozhatott jelentős szilárdságsökkenést. A nagy traktusszélességnél készült csaposgerendás fafödém feszítóját harmadolták fűrészfogasan toldott magas tölgyfa mestergerendák beépítésével, illetve a vörös stráfos kávézó fölötti íves függesztőművel. Az északi szárny födemeinek állapotáról a stukkók árulkodtak, időnként egy-egy nagyobb darab engedett a gravitációnak. A felfekvéseknek méteres sávok korhadtak el a beázások miatt, csak a felkötések tartottak még valamit. A födémcsérés szakaszokon a stukkókat le kellett menteni, majd kiegészítve visszahelyezni. Ma újra látható a kabinet rokokó stukkója, s az északi szárny XIX. századi előre gyártott stukkói. A barokk manzárdtető az északkeleti toronyban kötőgerenda rácsos, faragott oszlopokkal és könyökökkel, viszonylag jó állapotban maradt ránk, de alaposan próbára tette az ácsok tudását az egyik negyven cen-